

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
EKONOMICKÁ FAKULTA



Jana Kučerová

**PLÁNOVANIE A POLITIKA
V CIEĽOVÝCH MIESTACH CESTOVNÉHO RUCHU**

2015

 BELIANUM

OBSAH

ÚVOD	7
1. PLÁNOVANIE CESTOVNÉHO RUCHU V CIEĽOVOM MIESTE A UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ	11
1.1. Cieľové miesto cestovného ruchu	11
1.2. Plánovanie cestovného ruchu	13
1.3. Udržateľný rozvoj.....	17
2. PRÍSTUPY K PLÁNOVANIU CESTOVNÉHO RUCHU	24
2.1. Boosterizmus a ekonomický prístup.....	24
2.2. Územný prístup.....	26
2.3. Spoločenský prístup.....	28
3. PROCES INTEGROVANÉHO PLÁNOVANIA CESTOVNÉHO RUCHU	35
3.1. Príprava štúdie a ciele rozvoja cestovného ruchu.....	36
3.2. Výskum.....	38
3.3. Plán a politika cestovného ruchu, implementácia a monitoring...	40
4. VZŤAH PLÁNOVANIA K POLITIKE CESTOVNÉHO RUCHU	48
4.1. Podstata a ciele politiky cestovného ruchu.....	48
4.2. Nositelia a nástroje politiky cestovného ruchu.....	52
5. PLÁNOVANIE CESTOVNÉHO RUCHU V REGIÓNE.....	62
5.1. Prístupy k tvorbe regiónu cestovného ruchu	63
5.2. Prístupy k vymedzeniu regiónov cestovného ruchu v Slovenskej republike.....	65
5.3. Spoločenský prístup k plánovaniu cestovného ruchu v regióne horná Nitra.....	71

**6. PROCES INTEGROVANÉHO PLÁNOVANIA CESTOVNÉHO
RUCHU NA ÚZEMÍ ŽILINSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO
KRAJA 81**

ZÁVER 110

SUMMARY 116

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV 118

CONTENT

Introduction	7
1. Tourism Planning in Destination and Sustainable Development.....	11
1.1 Destination.....	11
1.2 Tourism Planning.....	13
1.3 Sustainable Development	17
2. Approaches to Tourism Planning	24
2.1 Boosterism and Economic approach	24
2.2 Land Use Approach	26
2.3 Community Approach.....	28
3. Integrated Tourism Planning Process.....	35
3.1 Study Preparation and Objectives.....	36
3.2 Research.....	38
3.3 Plan, Tourism Policy, Implementation and Monitoring	40
4. Relationship between Tourism Planning and Policy	48
4.1 Content and Objectives of Tourism Policy	48
4.2 Entities and Tourism Policy Instruments	52
5. Regional Tourism Planning.....	62
5.1 Approaches to Tourism Regions	63
5.2 Approaches to Tourism Regions in Slovakia	65
5.3 Social Approach to tourism planning in the region horná Nitra	71
6. Integrated Tourism Planning Process in the Self-government region Zilina	81
Conclusion	110
SUMMARY	116
References	118

ÚVOD

Cestovný ruch sa považuje na pôde medzinárodných organizácií za jedno z najdynamickejších sa rozvíjajúcich odvetví svetového hospodárstva. Napriek viacerým spoločenským, politickým a ekonomickým zmenám v Európe a vo svete v posledných rokoch je len málo odvetví svetovej ekonomiky, ktoré neustále rastú. Patrí k nim aj cestovný ruch, ktorý po poklese o 4 % v roku 2009 pod vplyvom globálnej ekonomickej krízy zaznamenal rast medzinárodných príchodov v cestovnom ruchu o 6,4 % v roku 2010 a o 4,6 % v roku 2011 a dosiahol 983 mil. príchodov (UN WTO, 2012). Aj na Slovensku sa cestovný ruch považuje za sektor, ktorý by mohol prispieť k ekonomickému rastu, riešeniu problémov regionálnych disparít a problémov nezamestnanosti. Pre slovenský cestovný ruch je typické, že je dlhodobo založený na prevahe malých a stredných podnikov cestovného ruchu, na medzinárodnom trhu cestovného ruchu je doposiaľ menej známym cieľovým miestom a v doterajšom vývoji bol závislý od návštevnosti z okolitých štátov a prevahy prenocovaní najmä domácich návštevníkov. Viacerí autori, ale aj tvorcovia štátnej politiky cestovného ruchu, zdôrazňujú, že potenciál Slovenska sa na rozvoj cestovného ruchu len nedostatočne využíva. Jednou z príčin môže byť aj nekoncepčné plánovanie a politika cestovného ruchu.

Nástrojom efektívneho využívania zdrojov cestovného ruchu je plánovanie jeho rozvoja. S pojmom plánovanie sa slovenská odborná a laická verejnosť stretávala najmä v období centrálne riadenej ekonomiky a po zmene spoločensko-ekonomických pomerov v štáte sa mnohí domnievali, že plánovanie je činnosť, ktorá v podmienkach transformácie na trhovú ekonomiku nie je nevyhnutná. So začlenením Slovenska do procesov európskej integrácie, ale aj v dôsledku tlaku inštitúcií EÚ, boli organizácie štátnej správy a samosprávy nútené rozpracovávať programy, plány sociálno-ekonomického rozvoja a stratégie rozvoja územných celkov. Tento proces sa prejavil aj v potrebe plánovania rozvoja cestovného ruchu na Slovensku. Problematike plánovania cestovného ruchu v podmienkach trhovej ekonomiky sa v teórii a praxi cestovného ruchu na Slovensku začína venovať väčšia pozornosť až od roku 2000.

Plánovanie cestovného ruchu sa v odbornej zahraničnej literatúre často označuje ako nástroj udržateľného rozvoja cestovného ruchu. Koncepcii udržateľného rozvoja cestovného ruchu sa začala venovať zvýšená pozornosť koncom minulého storočia, preto sa viacerí, najmä zahraniční autori, zameriavajú na problematiku plánovania cestovného ruchu hlavne v tomto období. Plánovaniu ako nástroju udržateľného rozvoja venovala pozornosť aj Svetová organizácia cestovného ruchu, ktorá v snahe zachovať ohrozené druhy flóry a fauny v rozvojových krajinách finančne podporovala tvorbu stratégií rozvoja cestovného ruchu v týchto krajinách.

V zahraničnej odbornej literatúre sa stretávame s plánovaním, ktoré sa chápe ako jedna z funkcií destinačného manažmentu, je to určitý druh procesu rozhodovania a tvorby politiky. Súčasné teórie, ktoré sa venujú problematike rozvoja cestovného ruchu, jeho plánovaniu a politike cestovného ruchu, sa zameriavajú predovšetkým na prezentáciu procesu plánovania, pričom zdôrazňujú, že neexistuje jeden univerzálne použiteľný model plánovania, ktorý by sa dal aplikovať na tvorbu plánov rozvoja cestovného ruchu v akomkoľvek cieľovom mieste. Preto sa väčšina zahraničných publikácií zaoberajúcich sa plánovaním cestovného ruchu zameriava na prezentáciu výsledkov kvalitatívneho výskumu vo forme prípadových štúdií. Štúdia podobného charakteru, ktorá by v teoretickej a súčasne praktickej podobe opisovala proces plánovania cestovného ruchu a tvorby politiky cestovného ruchu od európskej cez národnú a až po regionálnu úroveň, podľa dostupných informácií dosiaľ nebola na Slovensku publikovaná. Táto publikácia obohacuje teóriu a prax cestovného ruchu o ucelené poznatky z procesu plánovania, poukazuje na problémy, s ktorými sa stretávame pri plánovaní cestovného ruchu a v tvorbe politiky cestovného ruchu na Slovensku, a prezentuje prípadové štúdie zamerané na proces plánovania v dvoch regiónoch Slovenska, a preto môže byť pomôckou pri spracovaní stratégií rozvoja cestovného ruchu aj v iných regiónoch cestovného ruchu.

Vedeckým cieľom publikácie je v teoretickej rovine preskúmať vzťah plánovania a politiky cestovného ruchu, prehodnotiť prístupy k plánovaniu z hľadiska princípov a hodnôt udržateľného rozvoja cestovného ruchu, navrhnúť proces integrovaného plánovania

cestovného ruchu a jeho uplatňovanie na úrovni regiónov cestovného ruchu vrátane identifikácie problémov a pozitív v podmienkach Slovenska.

Takto formulovaný cieľ sme ďalej rozpracovali do týchto čiastkových cieľov:

- charakterizovať plánovanie a politiku cestovného ruchu ako predpoklad udržateľného rozvoja cestovného ruchu,
- analyzovať prístupy k plánovaniu cestovného ruchu z hľadiska hodnôt a princípov udržateľného rozvoja,
- poukázať na výhody a možné problémy pri uplatňovaní procesu integrovaného plánovania cestovného ruchu,
- objasniť proces plánovania cestovného ruchu v regiónoch a poukázať na súčasné problémy plánovania a politiky cestovného ruchu na úrovni regiónov cestovného ruchu v podmienkach Slovenskej republiky,
- prezentovať proces plánovania a skúsenosti z tvorby stratégií rozvoja cestovného ruchu v regiónoch cestovného ruchu horná Nitra a na území Žilinského samosprávneho kraja a detailnejšie na území regiónu cestovného ruchu Orava.

Pri napĺňaní cieľov vychádzame najmä z obsahovo-kauzálnej analýzy tvrdení viacerých autorov, ktorí sa problematikou plánovania a politiky cestovného ruchu zaoberajú. Keďže sa uvedenej problematike na Slovensku venuje relatívne málo autorov, opierame sa najmä o sekundárne zdroje dostupné v zahraničnej odbornej literatúre. V monografii využívame metódu kvalitatívneho výskumu prezentáciou dvoch prípadových štúdií zameraných na spracovanie stratégií rozvoja cestovného ruchu v regiónoch cestovného ruchu, na ktorých sa autorka tejto monografie podieľala. Publikácia ucelene a systematicky objasňuje problematiku plánovania rozvoja cestovného ruchu, kriticky prehodnocuje a systematizuje poznatky o plánovaní, udržateľnom rozvoji cestovného ruchu a politike cestovného ruchu od európskej po regionálnu úroveň. Je určená vedeckým pracovníkom, ktorí sa venujú plánovaniu a formulovaniu politiky cestovného ruchu ako nástroju jeho udržateľného rozvoja. Patria sem hlavne nositelia politiky cestovného ruchu na národnej a regionálnej úrovni. Metodické prístupy k procesu

plánovania cestovného ruchu na regionálnej úrovni a praktické skúsenosti z tohto procesu v podmienkach Slovenska sú inšpiráciou aj pre zamestnancov oblastných a krajských organizácií cestovného ruchu na Slovensku.